



Lena Holmdahl: Slutbetänkande om skolpengsnorm 2026

Talare

Lena Holmdahl
Särskild utredare

Datum

29 oktober 2026

Plats

Regeringskansliet, Stockholm

Omständigheter

2023 begärde regeringen en utredning om skolpengen, hur den normeras och hur olika kommuner allokera pengar till olika skolverksamheter. Syftet med utredningen var att kunna normera aspekter av skolpengen för att effektivisera budgetering för, exempelvis, nya skolverksamheter i mindre kommuner eller specialskolor i större städer. Utredningen hade även syftet att kunna säkerställa kvalitet oberoende av kommun, då normeringen i teorin leder till att lika mycket pengar allokteras till verksamheten oavsett vilken kommun eleven är i.

- 1 Tack så mycket.

Väldigt roligt att få vara här igen och att vi nu är färdiga med den här utredningen. Och som Simona sa så, utgångspunkterna och utredningens syfte,
5 det har ju varit att, och det är stora skillnader idag hur mycket resurser som avsätts i skolan. Och det har vi ju sett verkligen när vi har tittat på det här över hela landet. Syftet med utredningen är ju att öka likvärdigheten i hela landet genom att den statliga styrningen ska öka för finansieringen. Vi lämnade ju då
10 förra sommaren ett delbetänkande för grundskolan och nu är det alltså gymnasieskolan som fokuset är på idag. Och vi skulle då föreslå ett system med en nationell skolpengsnorm som anger miniminivåer för kommunernas resurser till skolan. Vi skulle också se över ersättningen för program och skolbyten och vi skulle utreda ett system för finansiering av resursskolor.

15 Och det har vi gjort nu då i två delar här. Delbetänkandet som kom förra sommaren handlade alltså om grundskolan. Det är det ni kan se till vänster på bilden. De är något yngre, de barnen på det fotot. Det som vi har idag är ett slutbetänkande och det handlar om gymnasiet. Slutbetänkandet har inga nya saker som berör grundskolan, utan det slutbetänkandet är kopplat till
20 gymnasiet. Det vi också kan se är att det är stora skillnader mellan skolformerna. Och att det inom gymnasiet är mycket fler program och en mycket större marknad, en mycket större skolmarknad inom gymnasieskolan än vad det är. Det här får konsekvenser när vi börjar jämföra de här skolformerna. Inom grundskolan är det en skola nära hemmet som är det primära. Inom gymnasiet

rör sig elever på större område. Därför har vi delvis andra förslag utifrån gymnasieskolans förutsättningar, men med samma syfte som grunduppdraget hela tiden har varit.

- 30 Det vi har som förslag i det här slutbetänkandet är att vi tycker att man ska utgå från den riksprislista som idag finns. Skolverket tar fram den här riksprislistan varje år, men att man ger Skolverket i uppdrag att justera den här riksprislistan efter elevernas studieförutsättningar. Att det sker en viss omfördelning inom den här riksprislistan så att det blir något fler resurser där det verkligen behövs i
- 35 större utsträckning. Vi föreslår också att krav ska ställas på att kommunerna i de primära samverkansområdena som idag finns för gymnasiesidan ska samråda om resurstilldelningen, så att man blir mer överens inom samverkansområdena hur de prislistor som man har till de gymnasieskolorna som är inom samverkansområdet.

40

- Vi har ju tittat på det som är utbudsansvaret och vi föreslår att en möjlighet införs att undanta kommunens merkostnader för utbudsansvaret vid särskilda skäl. Jag kommer gå in mer på var och en av de här förslagen som vi har, vad de verkligen betyder. Vi föreslår också att krav ska ställas på att kommunerna i sina
- 45 primära samverkansavtal ska ha villkor om ersättning till vissa strategiskt viktiga utbildningar, och det är ju viktiga utbildningar som den regionala arbetsmarknaden efterfrågar. Och vi föreslår också att villkorade belopp ska införas. Om man då tittar på det här med normen, om det är bindande eller vägledande norm, där vi ju kom fram till på grundskolesidan att det skulle vara
- 50 en vägledande norm som kommunerna skulle beakta, så föreslår vi här då att vi ser att en bindande norm leder till väldigt stora förändringar som inte kan motiveras av kvalitetsskäl. Att vissa kommuner skulle behöva lägga ganska mycket mer, men det är kommuner också då som inte, man kan se på den kvalitet de har idag att det finns skäl till det och då ser vi inte att man heller kan
- 55 gå fram med en bindande norm för dem. Det finns ju redan idag en välkänd statlig norm i form av den här riksprislistan. Det finns ingen sån för grundskolan, men det finns ju en sån för gymnasiet, och den används ju idag bland annat när man ska ge ersättning till en fristående skola i en kommun där det idag inte finns någon kommunal gymnasieskola. Så att idag används den ju
- 60 för ungefär 3 000 elever, men den används också av ett antal kommuner som idag kan ha den för att jämföra sig själva med. Men vi ser då att det behövs göras en viss omfördelning inom den eftersom den idag inte tar hänsyn till de extra behov som kan finnas för vissa skolor. Och därför så säger vi att en ny norm inte

65 bör tas fram. Utan istället så vill vi fortsätta att jobba med riksprislistan och ta hänsyn då till elevernas studieförutsättningar och att en differentiering införs. Och att kommunerna ska i de primära samverkansområdena, samråda om resurserna till gymnasieskolan, bland annat med stöd av den här riksprislistan.

70 Det kan ju i vissa hänseende vara så att när man tittar på kommunernas ansvar, så föreslår vi då att man ska kunna, om till exempel en fristående skola avvecklas, så blir det en merkostnad som kommunen får ta, för kommunen har alltid det yttersta ansvaret att se till att en elev kan gå gymnasiet. Men att de merkostnaderna som också, de kan både vara vid en avveckling men också vid en

75 uppstart av till exempel kostsamma utbildningar, att man då ska kunna hantera dem inom en kommun eller inom ett samverkansområde utan att man måste samtidigt ge pengar till de fristående. Och det här finns ju flera sådana exempel på det som har skett över tid, men det möjliggör ju också att man verkligen kan få till mer utbildningar från det som verkligen behövs. Så därför föreslår vi då att

80 man ska kunna hantera detta inom den skollag som finns idag. Och vi har ju också då tittat på utbudsansvaret, ni vet att inom grundskolan så gjorde vi en omfattande analys av vilka som hade tagit ansvaret över tid och hur och det som innebär att kommunerna alltid har det yttersta ansvaret. Vi har gjort på samma sätt inom gymnasiet, men eftersom gymnasieskolan är så väldigt annorlunda

85 kring grundskolan, än grundskolan eftersom eleverna bland annat rör sig inom större geografiska områden, så kan vi inte se heller ett likadant mönster att kommunerna har tagit ett mycket större ansvar, utan man har ju utvecklat verksamheten från båda sidor och det gör att vi inte ser skäl för att ta ett ständigt schablonavdrag. Däremot så ser vi att det i vissa situationer behövs en reglering

90 så att kommunerna kan hantera, bland annat när det är strategiskt viktiga utbildningar och när man behöver bygga ut.

Och det gör ju då att alla kommuner idag, de bedriver ju inte heller gymnasieskolor, utan vissa kommuner är de som står för utbyggnaden och sen

95 så de runt omkring eller de som är i samverkansområdet deltar i det, deras invånare går på de här skolorna, men det blir oftast väldigt dyrt för den som startar igång en verksamhet och därför tycker vi att man dels måste samverka i en mycket större utsträckning mellan de här kommunerna, men också att den som startar någonting ska kunna lägga pengarna i uppstart utan att behöva ge

100 bland annat till de fristående inom samma region. Och det här är ju då framför allt vid det som kallas för strategiskt viktiga utbildningar som arbetsmarknaden efterfrågar inom en region.

105 Vi föreslår också då, som vi även föreslår på grundskolesidan, att man ska ha
möjlighet att införa villkorade belopp. Och det kan vara till exempel till
resursskolorna idag, där det inte är definierat vad en resursskola egentligen är,
men där det finns elever med särskilda behov som går. Att kommunen då ska
kunna villkora beloppen: "Ja, ni får de här och de här pengarna för att ni är den
110 här typen av skola, men då ska det här och det här finnas." Och det är inte sånt
som idag redan är reglerat i skollagen, vad det ska finnas på en skola, utan det är
det som går utöver det. Och det kan bland annat vara resursskolor, som oftast är
ett förekommande i storstadsregionerna. Men det kan också vara att man vill
göra en särskild frukostsatsning till exempel i ett område. Men idag måste man
115 då ge samma summa till en fristående skola, men man kan inte ställa krav på att
de också ska ge den här frukosten. Så därför föreslår vi att det ska finnas
möjlighet till sådana här villkorade belopp och man blir återbetalningsskyldig
om man inte använder dem till det det ska vara. Och det här på samma sätt som
vi har skrivit i grundskolan.

120

Ja, och i övrigt så föreslår vi då att instruktionerna till riksprislistan ska, till de
som, alltså uppgiftslämnarna då, den ska vidareutvecklas, det är ju Skolverkets
som ska ta in det här. Men bland annat så föreslår vi att de också ska ta hänsyn
till och skriva in de priser de idag har för lärlingsplatser till exempel. Vi tycker att
125 man ska verkligen ta tag i det här med resursskolorna genom att man måste
definiera målgrupp och uppdrag för resursskolorna inom gymnasieskolan likväl
som vi föreslår på grundskolesidan då. Vi föreslår ingenting kring någon
förändrad ersättningssystem vid skolbyten. Vi har konstaterat när vi har haft
jättemycket kontakt med kommuner, med huvudmän av olika slag över landet
130 att, på systemnivå så är inte detta ett stort problem. Det kan vara ett problem för
en enskild skola vid ett visst tillfälle, men ett förändrat system som får
konsekvenser för hela landet, det finns det inte grund för. Och vi föreslår heller
inget nytt system för anpassad gymnasieskola eller introduktionsprogram, utan
de är ju väldigt individuella och förutsättningarna för att anordna de här
135 utbildningarna över landet ser också väldigt olika ut. Och då är det väldigt svårt
att ta några generella summor för det här.

Och vi föreslår ju då att om man beslutade nu så skulle det här kunna träda i
kraft i oktober 2027 och tillämpas första gången då inför kalenderåret 2028.

140 Och konsekvenserna av det här som jag ser det, det är ju att vi får en ökad statlig
styrning och större möjlighet för en likvärdighet genom att vi får öka kraven på

kommunerna på analys och samarbete mellan kommunerna. Vi ger fler
möjligheter för kommunerna att fördela resurser olika, till exempel beroende på
elevernas förutsättningar och förslagen bedöms överlag inte leda till negativa
ekonomiska effekter utan bidrar till ett mer effektivt resursutnyttjande. Och det
är viktigt, och jag vill verkligen betona att både delbetänkandet och
slutbetänkandet, de bildar en helhet. Det är förslag som ger verktyg för att göra
ersättningen till skolan mer likvärdig mellan olika huvudmannatyper inom en
kommun och mellan olika huvudmän i hela landet.

Med de här förslagen så skapas ett nytt ramverk för kommunernas resurser till
skolan. Det ger ökade förutsättningar för en stärkt likvärdighet i skolan i hela
landet. Och med det så vill jag överlämna den här.

Varsågod.

Källa

<div>Transkriberat från videoinspelning: Utbildningsministern tar emot slutbetänkandet från utredningen
om en nationell skolpeng, publicerad på YouTube, uppladdad av "Regeringskansliet", 29/10 2026
(Transkriberat 30/10 2026)</div>

Taggar

Politiska tal

Relaterade

Simona Mohamsson: Slutbetänkande om skolpengsnorm 2026
29 oktober 2026

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/lena-holmdahl-slutbetankande-om-skolpengsnorm-2026>